

Daugavas loki ir īpaši aizsargājamās dabas teritorijas statuss, lai saglabātu unikālo Daugavas ielejas vidusteces ainavu, dabas kompleksus un daudzveidību tajos, kā arī kultūrvēsturiskos pieminekļus. Dabas parkā ietilpst astoņi lieli Daugavas līkumi no Krāslavas līdz Naujenes gravai. Dabas aizsardzības plāns darbojas līdz 2022. gadam.

DABAS AIZSARDZĪBA

Salāgojot dabas un cilvēku intereses

Dabas aizsardzības plāns nosaka robežas, kādas saimnieciskās vai cita veida darbības ir vai, tieši otrādi, nav atļautas īpaši aizsargājamās teritorijās; svarīga ir arī pašvaldību iesaiste

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (ĪADT) dabas aizsardzības plānus izstrādā noteiktam laika posmam. Parasti tie ir no septiņiem līdz pat 15 gadiem un tos apstiprina Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Dabas aizsardzības plāna uzdevums ir saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas intereses tā, lai tiku saglabātas teritorijas dabas vērtības. Pats plāns nosaka nepieciešamo dabas aizsardzības un pieļaujamo saimniecisko darbību, atbilstoši ĪADT zonējumam. Iedalījums zonās (regulējamā režīma, lieguma, ainavu aizsardzības, neitrālā) tiek pamatots plānā un papildus apstiprināts ar teritorijas individuālo noteikumu pieņemšanu. Dabas aizsardzības plāni ir saistoši visu līmeņu teritorijas plānojumam un teritorijas apsaimniekotājiem. Kopš 2016. gada ir apstiprināti kopumā 25 dabas aizsardzības plāni dažādām teritorijām Latvijā. Pavisam Latvijā ir 683 ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem apstiprinātas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, kas katra atbilst kādai no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām.

Pašvaldības iesaistās

«Neviens normatīvais akts tieši nenosaka, cik daudz pašvaldībām būtu jāiesaistās dabas aizsardzībā. Pašvaldības var iesaistīties gan valsts noteikto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanā, gan veidot pati savas teritorijas, tostarp vietējas nozīmes ĪADT. Likums par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām nosaka, ka vietējās pašvaldības var finansēt un veikt savā administratīvajā teritorijā esošo aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu. Tāpat ir noteikts, ka dabas liegumus, dabas parkus un dabas pieminekļus, kuri ir nozīmīgi dabas vai kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanai attiecīgajā teritorijā, var izveidot arī pašvaldības,» uz jautājumu, cik daudz pašvaldībām

ir jāiesaistās dabas aizsardzībā, norāda Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) pārstāve Laura Jansone. Viņa skaidro, ka pārsvarā pašvaldības nosaka vietējas nozīmes dabas pieminekļus, piemēram, dižkokus, taču vairākās pašvaldībās ir izveidotas arī citas vietējas nozīmes ĪADT. Atsevišķos gadījumos tiek veidotas biedrības vai nodibinājumi ĪADT apsaimniekošanai, kurus veido pašvaldības, piemēram, Engures ezera dabas parka fonds. L. Jansone arī piebilst, ka pašvaldībām tāpat kā jebkurai citai personai ir tiesības gan ierosināt dabas aizsardzības plānu izstrādi, gan finansēt to. Tāpat pašvaldībai ir pienākums iesaistīties dabas aizsardzības plānu izstrādē, piedaloties tā izstrādes uzraudzības grupā un sniedzot atzinumu par izstrādāto dabas aizsardzības plānu. Savukārt atsevišķas pašvaldības pašas piesaista projektu finansējumu dabas aizsardzības plānu izstrādei, piemēram, Carnikavas novada pašvaldība. Pašvaldības arī labprāt attīsta tūrisma infrastruktūru sava novada vai pilsētas teritorijā esošajā ĪADT, piesaistot gan Eiropas Savienības (ES) fondu finansējumu, gan citus finansējuma avotus.

«Šogad no ES fondu līdzekļiem slodzi mazinošas infrastruktūras ierīkošanu ĪADT sāks vairāk nekā desmit pašvaldības. Tām, plānojot savas teritorijas attīstību, jāņem vērā likumā noteiktie plānošanas principi, tostarp integrētas pieejas princips – ekonomisko, kultūras, sociālo un vides aspektu saskaņošana. Līdz ar to teritorijas attīstības plānošanai vienlaikus būtu jāveicina arī dabas aizsardzība pašvaldības teritorijā,» uzsver L. Jansone.

Ir ierobežojumi

ĪADT Latvijā atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai saglabātu dabas daudzveidību. Tās ir retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vide, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiski un

INFORMĀCIJAI

Aizsargājamās dabas teritoriju kategorijas:

- četri nacionālie parki (Slīteres, Ķemeru, Gaujas un Rāznes);
- viens biosfēras rezervāts (Ziemeļvidzemes);
- plaša teritorija, kurā starptautiski nozīmīgas dabas un ainaviskās vērtības tiek saglabātas, nodrošinot ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību;
- 42 dabas parki, kas sevī ietver noteiktu apvidu dabas un kultūrvēsturiskās vērtības (piemēram, Gaiziņkalns, Piejūra, Abavas senleja, Ogres ieleja, Daugavas loki, Talsu pauguraine);
- deviņi aizsargājamo ainavu apvidi (piemēram, Veclaicene, Vestiena, Ziemeļgauja, Augšdaugava, Augšzeme, Vecpiebalga);
- 261 dabas liegums, kas ir teritorijas, kurās aizsargā retas vai izzūdošas sugas vai biotopus;
- 4 dabas rezervāti (Teiču, Krustkalnu, Grīņu un Moricsalās);
- septiņas aizsargājamās jūras teritorijas;
- 355 dabas pieminekļi, kas ir atsevišķi, savrupi dabas vai cilvēku veidojumi;
- 333 Natura 2000 teritorijas;
- mikroliegumi.

Ikgadēju atbalsta maksājumu piešķir:

1. ja zemes īpašums atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, kas nav Eiropas nozīmes aizsargājama teritorija (Natura 2000);
2. ja zemes īpašums atrodas mikroliegumā ārpus Natura 2000 teritorijas un zemes īpašuma platība mikroliegumā ir mazāka par 1 hektāru;
3. ja meža zemēs aizliegta:
 - jebkāda mežsaimnieciskā darbība – 157 eiro par hektāru;
 - koku ciršana galvenajā cirtē un kopšanas cirtē – 157 eiro par hektāru;
 - koku ciršana galvenajā cirtē – 128 eiro par hektāru;
 - koku ciršana kailcirtē – 43 eiro par hektāru un mežaudze ir sasniegusi vismaz 20 gadu vecumu;
4. ja lauksaimniecības zemēs aizliegta:
 - uzāršana un kultivēšana – 44 eiro par hektāru;
 - visu veidu saimnieciskā darbība – 44 eiro par hektāru.

DABAS AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

FOTO – IWARS SOIKĀNS /LETA

ģeomorfoloģiski veidojumi, dendroloģiskie stādījumi un dižkoki, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas. Ministru kabineta noteikumos *Par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzību un izmantošanu* ir noteikts, ka dažādu darbību vai pasākumu veikšanai īpaši aizsargājamās dabas teritorijās ir jāsaņem Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja vai saskaņojums. Pēc pieteiktās darbības izvērtēšanas un pārbaudes apvidū pārvalde izsniedz atļauju vai saskaņojumu vai arī pieņem lēmumu par atteikumu izsniegt atļauju vai saskaņojumu.

Aizsargājamās teritorijās aizliegts ierīkot jaunus atkritumu poligonus, audzēt ģenētiski modificētus kultūragus, izmantot citzemju sugas meža atjaunošanā un ieaudzēšanā, izņemot aizsargājamās dendroloģiskos stādījumus. Tāpat ir aizliegts lietot minerālmēslus un ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus mežaudzēs, izņemot Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu aizsardzības un neitrālo zonu, kā arī izņemot dabīgus līdzekļus pārnadžu atbaidīšanai un feromonus koku stumbru kaitēkļu ierobežošanai. Jāmin, ka vieni no stingrākajiem nosacījumiem ir attiecībā uz dabas rezervātiem, jo tajos ir aizliegta uzturēšanās un pārvietošanās, kā arī saimnieciskā un cita veida darbība, izņemot pētnieciskos darbus, ceļu ikdienas uzturēšanu, cilvēku glābšanu u.c. Līdzīga situācija ir arī ar nacionālajiem parkiem un biosfēras rezervātiem.

Aizsargājamās teritorijās arī aizliegta lauksaimnieciskā darbība lauksaimniecības zemēs, kā arī būvniecība un līdzīgas darbības. Tiesa gan, īpašniekam, kura zeme atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, ir iespēja saņemt kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Pastāv divi kompensāciju veidi – ikgadējs atbalsta maksājums vai zemes atpirkšana.

Elīna Pankovska